

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an 3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un șir garmond: o dată 7 cr., a doua órá 6 cr., a treia órá 5 cr., și de fiesce care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea Unirii«

în
Blaș.

Anul VII.

Blaș 13 Februariu 1897.

Numerul 7.

„Ungaria nu e fericită.“

Extra Hungariam non est vita; și est vita, non est ita. Așa ziceau odinioară strămoșii nostri. Ei țineau Ungaria fericită, pentru că numai la noi era pe acel timp viață constituțională. Lăudaș țara, că prisosesc în toate cele, de cari omul are lipsă; că brazdele produc cel mai bun grâu; că cele mai frumoase stăvi, ciurdi și turme pasc pe ale ei câmpii; că păduri seculare îi acoper delurile; că aur, argint, aramă, fer, cărbuni dau băile; că bogate sînt rîurile și văile în selbăteciuni; că bunăstare sălășluesce în palaturile domnilor, în casele industriașilor și în colibele țeranilor. Ospitalitatea era partea celor ce veniau aici. Străinii se doriau la noi și petreceau cu drag la noi. Era simplă viața, era mică darea, și soldat se făcea, cine avea voe. Guvernarea țării încă a fost patriarchală și autonomică, erau oficiali puțini, cari din cinste primiau a fi aleși de primari ori de vicișpani. Timpurile acele trebuiau să trecă: așa poruncia spiritul propriu al vécului. Ideile nouă au creat instituțiunii nouă: stat nou și societate nouă cu pretensiuni mai mari, cu libertate mai mare a individului și a pămîntului, cu civilizație mai universală, cu căi de fer, cu oraș mondial și cu comerț mondial. Necesitatea progresului nu o negă nimeni, și pionerul acestui progres a fost însuși Széchenyi István.

Nu e greșelă, că Ungaria nu mai

e, ceea ce a fost, că din stat aristocratic s'a făcut un stat modern parlamentar, că a introdus civilizația străinătății culte, și că au trecut anii de copilărie a națiunii ungare. Nu e asta greșela. Dar am greșit reformele atunci, când în loc de bărbați înțelepți, abnegați și patrioți au ajuns la putere și în fruntea națiunii ómeni de partid, egoști și ultraiști. Aceștia în decurs de 20 ani s'au numit pe sine liberali și au dus o chiverniselă, care stând în serviciul intereselor particulare a unora, nu și-a bătut capul pentru dreptate, nu s'a gândit la popor, ci a răsturnat instituțiunile și raporturile de proprietate, a falsificat constituția, a încătușat libertatea, a corupt moravurile, a batjocorit religia, a stors cu dări pe cetățeni pentru plățirea enormei datorii de stat, a miliției și a armatei de funcționari, și a dat claselor protejate de ea privilegiu de-a despoia țara, scutire de dări, libertate de usură, întreprinderi, arinđi, regali, privilegiu de bance, poziții oficiose, diplome nobilitare și scutire de pedepse înaintea legii și a tribunalelor.

Ast fel a ajuns Ungaria prin liberali acolo, cât azi domni nu mai au pămînt, ci numai datorii; proprietarii pe pămînturile lor sînt numai arindași statului, ai băncilor și ai creditorilor. Ce produce pămîntul, e vindut deja; e a altora, ér nu a proprietariului. Muncitorii n'au câștig, cetățenii n'au liberă voe, legile n'au valóre, drepturile poli-

tice n'au preț, parlamentul n'are autoritate, oficiile publice nu însuffă încredere, guvernul țării e odios. Ceea ce nu s'a întimplat în Ungaria nici o dată, aceea e azi: domnesce cestiunea stomacului. Pentru că fórt multe familii n'au pânea de toate zilele, e mare miseria în comitate întregi, în Ungaria de sus și de jos, pe cum și în orașele de băisag. În urma acesta ómenii emigréză cu droea, ori se adună prin orașele cele mari și se fac proletari. Și s'a lătit socialismul democratic, care nu cunósce nici Dumnezeu nici patrie; temnițele nu mai pot cuprinde pe cei réi, poliția nu mai învinge cu cei fără căpătăiu. Avere solidă abia mai există; societatea întregă trăesce pe credit și pe cambii, neluând a fără nici pe ministrii. Cheltuelile și venitele statului cresc din an în an, până când poporul sărăcesce, și venitul pămîntului scade în proporții înspălmîntătoare. Cu toate aceste maioritarea liberală votéză guvernului și șie-și veselă milioanele. Urmarea fírescă a acestor stări și a rěscumpărării regalelor e lățirea beției. În loc de vin bea Ungurul vinars. Numérul cel mare al nascerilor nelegiuite arată, cum scade moralitatea națiunii, cum i-se corumpe curățenia sângelui și sănătatea. Și politica de partid a provocat lupta claselor, a confesiunilor și a naționalităților: guvernul însuși a sfășiat trupul națiunii, omorînd din sufletul poporului credința și sperarea.

Între ast fel de împrejurări, pe

Feuilleton.

„Cel de pe Marte ne-au grăit.“

(Continuare.)

A doua întrebare sună: Dacă pot să comunice cu noi ființele acelea cuvîntătoare, cari trăesc pe alte corpuri ceresci, bună órá pe Marte? În tocmă pe cum le putem da noi, așa ne pot da și ei nouă semne de aceea, cari pot să se observe cu ochii. Dar au óre și ei ochi asemenea ochilor nostri? Cât de diferită e deja între ómeni chiar desvoltarea organului vederii! Să ne aducem a minte de miopie și de presbiție, de incapacitatea cea atât de deasă de a deosebi colorile, care la unii ómeni se poténeză până la lipsa totală a simțului colorilor. Încă și mai mari sînt în punctul acesta deosebiri, cari există între om și între animale, pe cum și între diferitele feluri de animale. Pisica noaptea vede cu mult mai bine de cât omul. Condorul găsece prada sa cu privirea din înălțimea norilor, și în tocmă ca și el întrec cu vederea pe om și toate cele alalte paseri răpitoare. La cele două margini ale spectrului sînt raze de lumină, ultraroșii și ultraviolete,

pentru cari ochiul omenesc nu e susceptibil. Și totuși razele acestea nu numai influințéză tare asupra placii fotografice, ci și ochii multor insecte, p. es. ai furnicilor le observă în tocmă ca și cele alalte raze. Să ne mai aducem a minte și de razele X aflate de unăzi de profesorul Röntgen, cari pătrund ușor prin diferite materii de cele ce pentru ochiul omenesc sînt neastrăvedii, și influințéză asupra placelor fluorescente și fotografice, pe când ochiul omului nu le pôte observa. Și preste tot grăind óre ochiul e singurul organ posibil al vederii? Sînt animale, cari cu întreg trupul sînt susceptibile pentru lumină, adecă véd cu întreg trupul, de și în măsură mai restrînsă, fără ca să observe diferența de color. Și dacă în punctul acesta există deosebiri așa de mari între ființele organice, cari petrec pe pămînt, óre nu va fi deosebirea acesta încă și mai mare între ființele organice, cari petrec pe diferite corpuri ceresci și au parte de alt fel de radiare a sórelui și de alte raporturi de lumină?

Dar să punem cazul, că locuitorii lui Marte au ochi ca și noi. Au ei și instrumente ca telescopurile noastre, cari să potenze vederea lor? Pe lângă totă inteligența lor, ce o putem presupune pe basa udării artificiale

a pămîntului lor, ei pôte că până acuma încă n'au inventat sticla măritóre. Egiptenii cei vechi cultivaseră valea Nilului, și Vavilonenii „țara cea dintre rîuri“ sau Mesopotamia în chipul cel mai admirabil și totuși nu sciaș nimica despre lințile telescopului. Se pôte și aceea, ca locuitorii lui Marte să nu dispună de materii, din cari să pótă găti linți de acelea. Se mai pôte înse și aceea, că ei nici să nu albă lipsă de invenția acesta. Ei pôte că sînt înzestrați cu nisce organe, cari întrec pe departe forța de vedere a omului ori și a vulturului, și că telescopul și microscopul e o parte a organismului lor. Sborul prin aer, carele noi în zădar cercăm, să-l sevărșim prin mașinerii, paserea îl sevărșesce cu ușurință cu musculatura sa și cu îmbrăcămîntea sa. De ce să nu se pótă deci, ca ființele de tot altmintrea construite din alte lumi să albă de la fire vederea telescopică și microscopică? Ast fel ne încercăm într'un labirint de întrebări.

Atâta e sigur, că locuitorii lui Marte într'un punct sînt în avantaj. Dacă e vorbă de scrutarea altor corpuri ceresci și trimiterea de semne optice până la corpurile acelea. Atmosfera lor, cel puțin ziua, e cu mult mai limpede ca a pămîntului. Astronomii de pe

lângă un ast fel de sistem, sub un ast fel de guvern p^ote fi Ungaria fericită? Nu e urmare fir^oscă a acestei politici, că înaintem spre nihilismul social? Dar nu numai înaintăm spre nihilismul social, ci ne și aflăm în acela. Căci nu e o^re nihilism, când nu mai e nici un ideal, care să însuflețească națiunea, când nu mai e principiu și credință, cari să lege pe o^meni de convicțiile lor, când nu mai e sperare, care să îmbărbăteze pe cei buni la luptă și perseveranță, când nu sînt în parlament conducători, pe cari să-i p^otă urma națiunea, și nu este între toți ministrii un om, care să-și fie prefapt un scop mai înalt, din contră sînt f^orte mulți aceia, a căror devisă e „cape, rape“? Acesta e morala generală a liberalismului, și de aici s'a născut și nihilismul universal.

Care va fi la t^ote acestea sfârșitul, nu scim, și prin urmare nici nu putem spune. Dacă lucrurile merg tot așa, va urma o catastrofă, pentru care vor av^e să răspundă aceia, cari au pricinuit-o. Și unica scăpare din catastrofa acesta e: reînt^orcerea la învățăturile și moravurile creștine.

(„Alkotmány“ Nr. 34—1897.)

Socialismul agrar prinde în Ungaria rădăcinii tot mai adânci. Dovadă este congresul lucrătorilor de pămînt ținut la 31 Ian. în Budapesta. Cam 100 de delegați s'au prezentat la congres ca trimiși din 43 cluburi de ale lucrătorilor. Lucrătorii vorbind în limba magiară, germană și s^erbescă au ar^etat, că s^ortea lor este de compătimit. Un lucrător abia p^ote câștiga pe an 120—150 fl., din cari 25—30 fl. are să i plătească pentru quartir, 5—8 fl. contribuție de stat și comunală, 3—5 fl. pentru scopuri bisericesci, 30 fl. pe vestminte, și abia îi r^emân pentru traiu 48—50 fl. Miseria e și mai

mare, dacă lucrătorul mai are și familie num^eroasă ori cade în vre un morb, care nu-i permite a lucra. La acestea se mai adaug robotele, ce au să le prestea, cari în unele lucruri se urcă la 50—60 de zile pe an. Guvernul nu vre, să cunoască adev^erata stare a lucrului. Comisarii trimiși să studieze situația lucrătorilor, cer informațiuni de la pretori, er aceștia negă esistența miseriei. Dacă acei comisari s'ar pogori în mijlocul poporului, nu ar mai înainta rap^orte oficiose despre splendida stare economică.

Lucrătorii privesc de cauză a miseriei pe marii proprietari și pe arindași, cari îi exploatează. Ei pretind ridicarea simbriei, reducerea o^relor de lucru, neadmiterea la lucrul câmpului a tinerilor sub 15 ani și a femeilor, cari au să-și împlinescă chemarea în cercul casnic.

Ameliorarea s^orții sale lucrătorii nu o așteptă de la clasa domnitore, nici de la guvern. Acesta la plângerile lucrătorilor răspunde cu baionete și închisore și le denegă chiar și dreptul de a se întruni. Decⁱ lucrătorii sînt avisați la propriile puteri.

Tonul, în care vorbesc socialiștii, e tonul desperării. Unul din ei zice: „În atari împrejurări nu se p^ote aștepta, ca socialiștii la casul, când patria ar fi atacată, să-și verse s^angele pentru ea. Socialiștii nu vor ap^era țara, în care au numai datorințe și nu se bucură de nici un drept.“ Un alt lucrătorii (Szalay) provocă pe consoții săi la organizare în contra exploatării unindu-se în o puternică armată, pentru eluptarea drepturilor. Când vor fi ast fel organizați, atunci ori ce volnicie a celor de la putere va fi zădarnică: lucrătorii vor nimici clasa domnitore, și poliștii și gendarmii, cari azi sînt instrumente o^rbe în m^ana puterii, vor cad^e în pulvere dinaintea tăriei lucrătorilor. Dacă regimul nu concede lucrătorilor, să se organizeze pe față, să o facă acesta în taină fără de a se mai supune la controla organelor oficiose.

E caracteristic, că cei ce vorbesc ast fel, sînt în partea, cea mai mare magiari, locuitorii Alföldului, ai celui mai m^anos ținut unguresc. Secuții merg în România, Rutenii trag de m^orte. Slovaci își caută m^antuirea în America, poporul agricol român și magiar îmbrăncesc sub sarcina impositelor publice, eră lucrătorii din Alföld, din Canaanul Ungariei, își caută refugiul în socialismul internațional fără de patrie și de religie. Acesta e tabloul situației sociale și economice din Ungaria sub era liberalismului.

Liberalii sînt orbi și surdi pentru miseriile poporului, și dacă reflectează vre o dată la ele, o fac numai spre a-i înăduși plângerile cu forța și cu m^esuri extraordinare. Numai capitalismul e protejat de liberali, ca cu at^at mai sigur să p^otă exploata clasele mai misere ale populațiunii. Socialismul îl provocă sistemul acesta și nu agitatorii din străinătate. În loc de a se ocupa de utopia magiarisării, ocupe-se guvernul serios de delaturarea miseriilor sociale.

Un popor nefericit este poporul rutenesc, care de altmintea are talent și îndemnări spre t^ote lucrurile bune. În Rusia îl desnaționalizează și constrînge la lăp^edarea legii Muscalului, în Galiția este ap^asat și neîndreptătit din partea elementului polon, eră în Ungaria trage de m^orte sub scutul liberalismului și sub povara miseriei.

Rutenii s'au aflat în partea nordostică a Ungariei încă și pe timpul venirii Magiariilor, eră alții au venit mai târziu. În secolul nostru inteligența rut^enă în partea cea mai mare s'a magiarisat, ba preoțimea a mers așa de de parte, c^ot în diecesa Muncaciului în 76 parohii în mod anticanonice a introdus și în liturgie limba magiară. Rutenii nu s'au magiarisat numai ei, ci au magiarisat în parte și elementul român conlocuitor.

În afacerile politice Rutenii au fost soți fideli ai Magiariilor, când aceștia luptau

pămînt pot examina planeteii Mercuriu și Venus mai bine în zile cu s^ore. Tot asemenea vor face și astronomii de pe Marte: ei încă-și vor îndrepta ziua privirile spre pămîntul nostru. Numai de nu le-ar fi îngreuiată scrutarea feței pămîntului prin norii și negurile, cari se aședă așa de des pe ea! Dar de când Röntgen a aflat raze de lumină, cari trec prin sc^anduri gr^ose în tocmă ca și prin sticlă, de atunci putem să privim de lucru posibil și aceea, că v^elurile acelea de nor și negură nu sînt stavile în calea ochilor ori uneltelor celor de construcție admirabilă, de cari dispun locuitorii lui Marte.

Și acum a treia întrebare: Dacă s'au observat vre o dată pe Marte ori pe alt corp ceresc semne, de la cari să putem conchide la intenția de a pune la cale o corespondență cu noi? Dacă facem abstracție de la noutatea aceea senzațională, carea am pus-o în fruntea excursiei noastre, trebuie să răspundem în chip negativ. Dar se p^ote, că noi signalurile locuitorilor lui Marte nu le observăm, pentru că ele sînt prea debile pentru ochii nostri și pentru instrumentele noastre. A fără de aceea Marte numai de c^ote va zeci de ani se examinează mai cu de-adinsul și încă numai din c^ote va puncte de ale feței pămîntului, și acesta o acopere așa de des v^elul norilor. Chiar din ținuturile cele mai estinse ale pămîntului, din Asia și Africa, nu privesc spre Marte ochii omenești întrarmat cu telescop. P^ote că locuitorii lui Marte presupun, că chiar ținuturile acestea sînt cele mai înaintate în cultură, și de aceea ne-au dat signaluri, când priu ținuturile acelea atmosfera era liberă de nori. Se p^ote, că ei au cercat deja înainte

de asta cu sute și miⁱ de ani a ne face, să înțelegem, că ei există, și au așteptat în zădar răspuns și mai pe urmă au aflat, că nu e cu scop a continua încercările acelea. Ori d^oră li-se pare, că figurile geometrice regulate ale așa numitelor canale de pe Marte sînt de ajuns, ca să ne convingă despre firea inteligentă a constructorilor lor? Ori dară privesc pămîntul din o^re care cauză de nelocuibil?

De altmintea nu avem să tragem la îndoelă intenția locuitorilor lui Marte de a se înțelege cu noi, până când noi încă nu am făcut nici o încercare de a le trimite vre o solie. „O ast fel de încercare,“ a zis de unăzi Flammarion în chip ironic, „ar fi une admirabile folie, o nebunie admirabilă asemenea celei a lui Columb, când el călătorind cu naea spre apus voia să ajungă la ț^ermul răsăritean al Asiei și a descoperit America. Dar locuitorii pămîntului astăzi sînt cu mult mai cu minte, de c^ot să se arunce într'o aventură ca aceea. A fără de aceea le lipsesc spre acest scop banii. D^oră singură Europa are an de an lipsă de cincⁱ miliarde de franci, pentru ca să păzescă pacea întrarmată, înțelepciunea cea mai sublimă a pop^orilor.“

Înainte de asta cam cu 70 de ani, când o^meni a fără de politică își mai jertfiau timpul încă și spre alte scopuri, se ocupau o^meni în chip f^orte serios de „nebungia“ de a pune la cale o o^re care comunicare între corpurile ceresci. Bărbați ca marele matematic și fisic Gausz, renumitul astronom Olbers și medicul și astronomul Gruithuisen au discutat problema comunicării optice cu un alt corp ceresc, firesce că nu cu Marte, care

pe atunci era încă f^orte puțin cunoscut, ci cu luna, pe care presupuneau, că ar exista ființe inteligente. Gruithuisen, care avea a dese ori idei cam s^ode, voia, să folosescă vegetațiunea pămîntului spre aranjarea unei figuri geometrice, care să cuprindă sute de km² și să deștepte atențiunea locuitorilor lunii. Gausz făcu propunerea, ca în anumite r^eștimpuri egale și cu aplicarea unor raporturi de numeri, cari sînt momentose din punct de vedere matematic, să se reflecteze lumina s^orelui cu ajutorul unor oglinzi mari. Nu suferă îndoelă, că locuitorii lunii, de cum va pot ved^e măcar și numai aproape așa de bine ca noi cu ajutorul telescopului, ar put^e, să vadă figurile acelea și reflectările acestea ale luminii. Ei d^oră ar trebui să observe deja și formele și estensiunea cetăților noastre celor mari, în timp de nopte iluminată lor, incendiile mai mari, p^ote că chiar și vap^orele noastre uriașe, cari se mⁱscă pe luciul oceanului. D^oră și noi locuitorii pămîntului cu ajutorul telescopurilor uriașe, cari s'au construit în anii din urmă, încă putem să ne apropiăm luna așa de tare, c^ot ni-se pare a o ved^e în apropiare de c^ote va zeci de km.

Semnele acelea matematice ar dovedi locuitorilor lunii în chipul cel mai sigur, că pe pămînt petrec ființe inteligente. Ori c^ot de mare ar fi adecă diferența de construcție și înzestrare fir^oscă, ce p^ote să existe între noi și între locuitorii cuvîntătorii ai altui corp ceresc, legile matematicii și ale g^andirii logice totuși trebuie să fie și la ei acelea-și ca și la noi.

(Va urma.)

în contra dinastiei Habsburgice pe timpul revoluțiunii racoțiane. De la era liberală în cõce Rutenii au mers tot de una cu cei de la putere, și presa magiară nu avea cuvinte de ajuns spre a lăuda patriotismul Rutenilor și a-i presenta ca model naționalităților nemagiare. Cu toate serviciile acestea prestate magiarismului și domniei liberale Rutenii din Ungaria sînt pe pragul peririi, și nici o naționalitate din Ungaria nu se află în o stare așa de deplorabilă ca a lor.

Preoțimea și puțina inteligență ieșită din sinul poporului rutean a căutat numai, cum să se insinue celor de la putere, cum să facă servicii șovinismului magiar și cum să primescă pentru acesta un bacșiș cât mai mare. Poporul a fost lăsat de sine ca și o turmă fără păstorii. Nu e mirare așa dară, că Evreii veniți din Galiția au aflat teren priincios pentru beutură și cămătărie între fiții acestui popor părăsit de inteligența lui. Guvernul liberal s'a mulțămît cu primirea voturilor la alegeri; de emigrarea Rutenilor în America și de nimicirea celor rămași aici nu l-a durut nici când capul. Acesta e răsplata Rutenilor, cari în loc de a-și vedea de afacerile proprii naționale s'au închinat șovinismului magiar.

Episcopul de Muncaciú Il. Sa Iuliu Firczák, care înainte de a se înălța la dignitatea episcopescă, a ședut o serie de ani pe banca deputaților liberali și a spriginit guvernele inimice bisericii catolice și naționalităților nemagiare, se teme, că va rămâne fără credincioși, și cuprins de grõzã cecã remedii pentru ridicarea poporului rutean din starea ticãlõsã, în care se aflã.

În 4 a c. a și convocat episcopul Firczák o conferență în Budapesta spre a lua măsurile pentru alinarea miseriei Rutenilor. La conferență au participat deputații din comitatele Beregh, Ung, Ugocsa și Maramurès, comitele Török și șeful de secțiune Halász ca reprezentant al ministrului de culte.

Deputatul dietal Nedeczky în o vorbire mai lungă espune relele, de cari suferă poporul rutean, recomandă unele remedii pentru sanarea lor. El zice, că înainte de toate este necesar, ca poporul să se împãrtășescã de scutul recerut, în deosebire să se împedece invasiunea Jidovilor din Galiția. O sarcinã a poporului e jidovimea. Acesta nu e antisemitism, ci apãrare justã. Guvernul ar trebui să împedece invasiunea acestui popor, ceea ce s'ar putã așa, dacã fie care municipiú ar pretinde, ca invasorul să dovedescã posesiunea unei averi de cel puțin 500 fl. În comitatul Beregh e o comunã, în care numai 8 economi ruteni mai au puținã moșie, a celor alãți e totã în mãna Jidovilor, darã numai ca zãlog. Poporul plãtesce toate contribuțiunile lor, și usufructul îl trag invasorii. E de lipsã deci, ca municipiile din oficiú să urmãrescã pe cãmãtari. Sã se înființeze asociații, ca poporul să nu primescã din a doua mãnã pãșunea pe arîndã; de asemenea să se deschidã poporului credit ieftin spre a-l mãntui de usurari. Mai recomandã, ca statul să incurajeze și spriginescã îmbrãțișarea industriei, a vieritului și pomãritului.

Aceste rele și remedii le recunosc și cei alãți oratori. Comitele Török mai constatã, că și crișmele corump poporul, care acum nici nu mai voesce, să lucre.

Rezultatul conferenței a fost esmiterea unei comisiuni, care să compunã în cestiunea acestã un memorandum cãtrã ministeriú.

În conferință s'a accentuat, că o plagã a populațiunii rutene sînt Evreii galițiani. Pe dreptul s'ar aștepta, ca în memorandumul proiectat să se espunã remediile în contra acestei plãgi. În realitate se va întimpla chiar contrariul. Membrii conferenței, ținute sub presiunea episcopului Firczák, ca să nu fie considerați de antisemiți, s'au întrunit Mercuri în o nouã conferență, la care au participat și deputații jidani Chorin, Mezei Mór și Neumann Armin, Conferența acẽsta a luat rezoluțiunea de a accentua în memorandumul proiectat și ajutorarea Jidovilor galițiani, de ore ce ei de present sînt adevãrați cetățeni ai patriei și sufer lipse ca și Rutenii. Adecã Rutenii nici nu au cãpãtat pãnã acum vre un ajutor, și deputații jidovi se și îngrijesc, ca din acela să-și tragã partea coreligionariilor lor de curẽnd descãlecați din Galiția. Alt cum și dacã nu l-ar îngriji Chorin et comp., ajutorul totuși ar ajunge în mãni jidovesci pentru beutură și ca usurã dupã împrumuturile contrase de Rutenii.

Încercarea episcopului Firczák de a-și scãpa poporul de miserie e laudabilã, numai cãt acestã nu se ajunge prin ajutõre date de liberali, ci prin moralisarea poporului și deșteptarea consciinței de sine în el. Pãnã nu se va deștepta în popor consciința naționalã și simțul demnitãții de om și creștin adevãrat, pãnã atuncia sînt deșerte mijlõcele de a mãntui pe Rutenii de perire. Admitem, că indiviții ruteni vor rãmãne, dar ei vor înmulți rasa domnitõre. Poporul rutean în Ungaria ca și în Rusia este pe calea peririi, e un popor nefericit.

Un escerpt din „gravaminele“ „Telegrafului Roman“. — În numãrul sãu din 9 a c. scrie fõea acestã în un articol, care se inscrie „Gravaminele nõstre. II.“:

„Unele dintre motivele, cari au îndemnat pe metropoliții nostri de tristã memorie din finea véculei al 17-lea să facã Unirea saú mai corect zis: Desbinarea, acest blãstãm cu nesecate desastre pentru noi romãni, și dõrã cele mai principale, au fost de caracter pur material.

„Preoților, cari își vor cãlca jurãmîntul dat cu ocaziunea primirii darului preoției, pentru cãlcarea aceluí sacru jurãmînt și acceptarea Unirii li-se puneau în vedere bunuri materiale. Tractare ca preoții papistașe — din adins nu folosim cuvîntul catolice, cãci acestã canonicã numire s'a dat bisericii nõstre, dupã cum cetim în documentele vechi de prin véculei al 17-lea, — așa darã tractare ca preoții papistașe, o dotațiune mai bunã, ridicare de sub umilitõrele legi transilvane, — aceste li-se puneau în prospect acelor preoți, cari se arãtau dispuși a-și trada biserica strãbunã.“

Mai scrie apoi „Tel. Rom.“ mai de parte de rost, — cãci pe cum însu-și spune, „nu sînt încã cercetate nici consultate documentele din arhivele țerii și din alte arhive private, ca să se vadã: ce *grozave* persecuțiuni s'au fãcut asupra credincioșilor nostri sub episcopul Aron,“ — mai scrie apoi „Tel. Rom.“ mai de parte de rost despre „persecuțiunea crãncenã“, ce a pornit-o „biserica papistașã“ „asupra bisericii nõstre“, adecã asupra bisericii „Telegrafului Roman“.

Auctorul articolului inchie reprivirea sa istoricã împãrtășind, că „posede și o pastoralã trimisã de la episcopia din Buzãu la anul 1761 fraților ardeleni, în cari aceștia

erau îndemnați, să persiste cu tãrie în legea lor strãmoșescã“.

Acestea toate auctorul articolului dupã principiul „Reim' dich, oder ich fress' dich!“ le aduce în legãturã cu dotațiunea anualã cea de 24,000 fl. a arhidiecesei neunite de Ardeal asignatã din partea statului.

Noi la persecuțiunile „grozave“ și „crãncene“, despre cari grãesce auctorul articolului, și cari le-ar fi îndurat neuniții din partea bisericii „papistașe“, nu avem să reflectãm fãrã numai erãși, că dlui a scris de rost. Cel ce susține ore ce, acela e dator, să o și dovedescã. Noi sciam, că pe Grecii din Sibiú nu biserica „papistașã“, ci frații lor de cruce și inimici înverșunați ai s. Uniri, Sașii Luterani, nu-i lãsaú, să-și zidescã în cetatea Sibiului biserica așa, cãt ei au trebuit să-și zidescã biserica în o comunã vecinã.

Cã episcopia *fanariotã* din Buzãu își va fi dat și ea totã silința, să abatã de la s. Unire pe scumpii lor „frații ardeleni“, asta o înțelegem.

Cã biserica „strãbunã“ a coloniștilor romani din Dacia ar fi fost cea a „Tel. Rom.“, asta o contestãm. Biserica aceea strãbunã a fost cea a lui Joe și a rudenilor lui.

Cã auctorul articolului dã bisericii catolice atributul de „papistașã“, asta nu ne supãrã de loc. Noi toți cei ce recunõscem pe urmãtorii sfintului Petru, pe Papa de la Roma de cap al bisericii nõstre, sîntem papistași.

Dar aceea, că dlui folosescã cuvîntul „papistaș“, ne aduce din nou a minte de faptul deja dovedit în „Unirea“, că Romãni uniți, când s'au unit, nu au trecut de la Fotiani, ci de la Calviniani în sinul bisericii adevãrate a lui Christos. De la Calviniani au moștenit dnii de la „Tel. Rom.“ și datina de a porecli biserica catolicã de „papistașã“.

Dlui se mãndresce, că „în documentele vechi de prin véculei al 17-lea“ numirea „canonicã“ de biserica catolicã s'a dat bisericii dlui. Se vede, că dlui e așa de miop, cãt vede numai pãnã în véculei al 17-lea. Noi papistașii vedem cu ceva mai de parte: noi așa scim, că numirea bisericii lui Christos e „biserica lui Christos“. „Pe acestã pãtrã voiú zidi eú *biserica mea*.“ Scim mai de parte, că nu „documente vechi“, nici „canõne“, ci tot Domnul Christos a dat bisericii sale patru *note* saú semne, între cari și semnul catoliciții. Acesta e un adevãr de credință al bisericii lui Christos, cãci acestã dintru început, deja în simbolul Apostolilor, a mãrturisit: „Cred întrã una, sfintã, *catolicã* și apostolicã biserica.“ Erã adevãrurile de credință biserica lui Christos nu le are nici din „documente vechi“, nici din „canõne“, ci din revelațiunea Domnului Christos. Erã nota aceea a catoliciții va să zicã, că biserica lui Christos dupã voința lui Christos are să fie universalã, că Christos i-a inspirat zelul și capabilitatea de a se estinde preste totã fața pãmîntului împlinind mandatul: „Mergẽnd învãțați toate nẽmurile.“ Pricer ore dl auctor și cei alãți dni de la „Tel. Rom.“, ce va să zicã acestã? Vom să le esplicãm lucrul: În numãrul ultim al periodicului „Die katholischen Missionen“ cetim urmãtõrele:

„Când Msgr. Fallize, vicarul apostolic al Norvegiei, în anul trecut urcã întãia orã înãlțimea capului de Nord, era cu el frate-sãu, care e misionar în Dacca din Bengalia (India). Episcopul istorisesc ast fel: „Când de pe

piscul stâncei spâne, de pe marginea lumii civilizate, am vădut soroarele polar, carele întrauria valurii și stâncii, ne-am aruncat amândoi în genunchi, pentru ca să ne rugăm Ziditorului acestui soroare, care luminează la Nord și la Sud, să miluască popoarele acelea, cari ni-le-a încredințat, pentru ca să le lumineze soroarele credinței adevărate, care nu scie de întunec, și să încălzească inimile lor focul inimii dumnezeiești a lui Christos, căreia-i sînt dedicate ambele misiuni.“

De altmintea pe dñii de la „Tel. Rom.“ noi nu-i putem opri, ca după ce atîta vreme și-au bătut joc de numele de catolic, acum ei înșiși să se numească pe sine cu acest nume. Ceea ce am dori înse, e, ca ei nu numai să se numească, ci să și devină catolici. Biserica lui Christos e bună, ea bucură să dea uitării ori ce hulă și batjocură.

„Ca să fie una, pe cum și noi“ (Io. 17, 11).

VI.

Și într-o adevăr! Viața anglo-saxonă începe a se întorci la biserica mamă. Viața aceasta pe semne va fi cea dintâi, care va presta bisericii satisfacție pentru injuriile, cari i-le-a făcut. Ba în Anglia inimile, de și se află încă a fără de biserică, totuși par a bate pentru ea. Anglezii simțesc, că ei nu petrec în sinul bisericii lui Christos. În rugăciunile sale căreia ei împărăția lui Dumnezeu și dorește foarte mult unitatea credinței.

Mângăierea cea mai mare în lucrul acesta e, că impulsul la mișcarea aceasta s'a dat în clasele mai înalte. Abia trece săptămână, în care să nu trecă la catolicism câte un profesor, savant, pastor ori aristocrat. Inteligența engleză se pleacă sub jugul ideii catolice. Și inteligența va trage după sine și masele poporului. Ce schimbare uriașă a raporturilor s'a sevărsit în Anglia în cei din urmă cincă zeci de ani! Înainte de asta cu doi ani capitala superbeii națiunii a pus în fruntea sa de lord-mayor pe un catolic hotărît. Și ce onoare i-au prestat locuitorii Londonului cei în majoritate așa de uriașă protestanți! Cu prilejul unui meeting solemn, la care luară parte și mai mulți dignitari ai bisericii anglicane, episcopul Marlborough a grăit despre biserica catolică „biserica soră“ și a gratulat lord-mayorului Londonului la aceea, că e catolic. Și totuși n'a trecut multă vreme, de când în Anglia omenii injură biserica catolică zicînd, că ea e animalul acela monstruos, despre care grăește Apocalipsa!

După mórtea cardinalului Newman s'a hotărît, să i-se ridice un monument. Lordul Anglican Halifax nu a fost îndestulit cu atîta, ci a pretins, ca monumentul să se așeze în locul cel mai onorific, adică în „Broad-Street“. Și totuși n'a trecut încă multă vreme, de când locuitorii Londonului ardeau în fiesce care an icona Papei spre bătae de joc de Papă și de catolicism!

Acum sînt doi ani primarul catolic al Londonului la un prânz sərbătorese, la care a fost invitată lamura lumii protestante și catolice din London, a rostit un tost pentru Leo XIII, și cei de față i-au primit tostul cu aplause. Catolicii englezii au știut, să-și dobîndescă stimă și admirare prin ținuta lor creștină și firmă. Protestanții îi iubesc și simpatizează cu ei. Cât e de mare deosebirea între biserica catolică și între mecanismul de fer al bisericii anglicane de stat! Aristocrații

aglezii sînt fără de inimă față cu poporul de rînd, érá episcopii catolici din contră simțesc tot de una cu clasele sêrace și aservite, și acestea simțesc cu ei. Episcopul catolic cardinalul Manning a dovedit-o acesta la așa numitele doocs-strikes, în cari el prin mijlocirea sa înțeleptă și cu influință s'a distins așa de mult, cât trecea de bărbatul cel mai de frunte în London și în Anglia întregă.

În cardinalul Vaughan se continuă spiritul gloriosului înaintaș al lui, și cauza catolică pe lângă o ast fel de reprezentare câștigă din an în an tot mai multă înfrînță. Inteligența engleză se cuprinde în chip serios cu cestiunea, cum și pe ce cale s'ar puté să se realizeze unitatea bisericilor creștine.

În timpul din urmă a pășit în fruntea mișcării filounioniste lordul Halifax. El e în biserica anglicană reprezentantul aceluia partid, care țintese la unire. „Lucrul de căpetenie,“ scrie el, „pentru care avem să ne luptăm, este puțința unei uniri și necesitatea de a ne ruga pentru ea. Noi nu ne temem a o spune pe față, cât de posibilă, cât de dorită e unirea cu Roma. Noi mărturisim pe față, că dorim din totă inima „pacea cu Roma“. Apelul din scrisoarea apostolică „Amantissimae voluntatis“ ne dă prilejul de a încredința pe Leo XIII, că-i sîntem foarte recunoscători pentru silința lui. El pôte să aștepte tot de una răspuns urban la ori care scrisoare, ce o ar adresa bisericii anglicane.“

Lordul Halifax în Februar 1896 a rostit un cuvînt interesant despre „Anglia—Roma“. Amintind scrisoarea apostolică a Sfinției Sale cătră toți regentii și toate popoarele, a continuat: „Mai avem ore voe a ne îndoi, că dacă Papa pe toți, cei ce sînt de bună voință, îi invită a-l sprigini, ca să împace bisericile, — mai avem ore voe a ne îndoi, că el grăește în numele Domnului și Învătătorului nostru Isus Christos? Mai avem ore voe, să mai întărziăm a contribui spre promovarea unei opere așa de sfinte, ceea ce ne e cu puțință?“

În scurtă vreme după cuvîntarea aceasta lordul Halifax s'a dus la Roma, și acolo Papa l-a primit în chipul cel mai cordial. Înainte de asta cu o sută de ani trecutu-i ar fi prin minte unui lord, să mîergă la Roma la Papa? — Ast fel cugetă, ast fel scriu despre unire bărbații anglicani inteligenți. Asta însămnă mult, însămnă fără îndoelă cel puțin pașul cel dintâi spre unire, însămnă convicția și mărturisirea, că desbinarea de cătră Roma e un rău, care nu are să se sufere mai mult.

Biserica catolică e pe calea învingerii. Lumea are să ajungă din nou la convicția, că într'însa trăește Christos, cel ce după învierea sa mai mult nu móre. Multă vreme sevărsise mirésa lui Christos lucrul unei servitóre în jugul statului liberal. Ea părea a trage de mórte, — dar ea n'a murit, ea nu pôte muri. Ea e oțelită împotriva pericunii. La învingere o duc tot de una mai ales energia ei și curățenia maximei ei. Când înainte de asta nisece bărbații așa numiți catolici liberali, omeni cu inimă bună, dar cu pricepere puțină, au năvălit asupra lui Piú IX, ca el să aducă principiile creștine în consonanță cu cele proclamate în anul 1789, el a răspuns cu apostolicescul: „Non pos-

sumus!“ De aceea mórte papatului celui intolerant, care ține așa de morțis la dogmele cele învechite! Când cu 26 ani mai înainte începuse a se colporta printre catolicii din Germania învățătura, că sensul dogmelor creștine se pôte schimba și modifica după opiniunea publică și după mersul raporturilor sociale, Vaticanul a tunat din nou cuvîntul său: „Non possumus!“ și acest cuvînt a provocat o furtună îngrozitoare, Kulturkampful. Și furtuna a turbat și s'a mistuit pe sine, — dar turbarea ei n'a putut să misce stîncă pururea învîgătoare asupra porților Iadului. Curățenia Evangheliei e păzită. Au despoiat pe Papa, au sumuțat toate popoarele asupra lui, — dar nu l-au plecat și acum? Acum privim cu încredere în viitorii.

O, de am pune și noi catolicii tuturor țerilor și nêmurilor totă credința și totă sperarea noastră în forța dumnezeiești neînvinșă a principiilor creștine, și de nu ne-am abate de la ele nici cât e un fir de pîr de dragul doctrinelor orbitore, dar găunose ale liberalismului deja putred!

Învîngerea e scrisă numai pe flamura credinței creștine, a acelei credințe, carea e una și absolută, întregă și indivisibilă, e adevărul, care nu se pôte înfrăți nici de cum cu minciuna!

După „Die Wahrheit“.

Revistă bisericăscă.

Roma.

Sfinția Sa Leo XIII în 2 a c. a primit în audiență cu mare solemnitate pe reprezentanții mai multor capitule colegiate și institute de educațiune din Roma.

Liberalii voesc cu ori ce preț a descrescina Italia. În Perugia au alungat din spital pe călugărițele, cari grijiu de cei morboși; au depărtat crucile și iconele sfinte, au sistat celebrarea sfintei liturgii, érá capela au prefăcut-o în sală pentru primirea óspeților.

Sfinția Sa Leo XIII de curînd a publicat o constituțiune, prin care modifică și acomodează raporturilor de azi decretetele de oprire referitoare la edarea și cetirea cărților și chipurilor îndreptate în contra credinței și moralității.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Delegațiunile se vor întruni în anul acesta în Viena numai cătră capêtul veri.

Kossuth în naivitatea și grandomania sa a interpelat pe ministrul Bánffy cu privire la mergerea la Paris și Berlin a noului ministru de esterne rusec. — Bánffy a cerut răspuns de la Goluchowski. Acesta a și dat răspunsul cerut, pe care Bánffy l-a cetit în ședința dietei din 4 a c. El zice, că interpelarea lui Kossuth nici nu e de a se lua în serios. Alt cum tractarea ei este și neoportună; cu toate acestea Kossuth pôte fi convins, că ministrul de esterne n-a așteptat interpelarea dînsului spre a informa cu privire la călătoria contelui Murawiev, care călătorie nu periclitază pacea. Că ore Turcia avé-va constituție și cum va fi acesta, e o întrebare prematură.

Kossuth a luat spre știință răspunsul batjocoritorii, partidul kossuthist inse de astă dată nu s'a identificat cu șeful său.

În ședința din 5 a. c. la poziția bugetului referitoare la gendarmerie Rakovszky arată, că gendarmeria periclitază libertatea de presă. Pe fie care zi vin tânguiri, că gendarmii pătrund în case private și fără vre-o autorizare ori sentență judecătorească confiscă tipărituri și ziare. Procedura acésta nici de cum nu se poate numi liberală.

Ministrul de comerț a prezentat un proiect de lege, prin care cere un credit de 550.000 fl. pentru acoperirea șeselor făcute cu aranjarea espozitiei milenare.

Desbaterea specială a bugetului ministeriului de interne s'a terminat în 6 a. c.

În 8 a. c. s'a început pertractarea generală a bugetului ministeriului de comerț.

Toți oratorii au constatat, că micii industriași sînt pe calea ruinei totale, și e datorința statului a le veni în ajutor. Causa decadenței industriașilor mici este marea concurență, ce le-o fac fabricile.

În ședința dietală din 9 a. c. br. Bánffy a dat deslușiri în cestiunea fumană, care de câte va zile se tractează cu multă nervositate în presa opozițională. Faptul, că la alegerile comunale a învins partidul autonomist inamic guvernului, nu-l consideră de important; guvernul nu a voit, să influențeze alegerile (?). Autonomia cetății Fiume nu o atacă nimeni (Fiumanii inse sînt de altă părere), dară autonomia nu înșamnă, că Fiume să fie pe lângă Ungaria și Croația un al treilea factor. Turburările din Fiume se esplică de acolo, că Fiumanii își interpretază fals drepturile autonome. (Vor ruga pe br. Bánffy, să le interpreteze.) Judecătoria administrativă se va introduce și în Fiume. (Aici zace vătămarea autonomiei.) Fiume nu atât după limbă, ca după organizare trebuie legată de țara mamă. Mai de parte guvernul voește a introduce și în Fiume poliția de stat și din acest motiv a trimis acolo pe Dárdai. Statificarea poliției în Fiume, unde este și port, e necesară. Guvernul va întimpina dificultăți, dară le va învinge (cu forța).

Mercuri, Joi și Vineri s'a continuat desbaterea bugetului ministeriului de comerț.

Germania.

Deputații poloni din parlamentul imperial necontentit se plîng despre neîndreptății și persecuțiuni din partea oficialilor germani din Gnesen-Posen.

În ședința parlamentară din 5 a. c. cancelariul Hohenlohe răspundînd la tânguiri polone zice, că afacerea cade în competența dietei prusiane, nu în a parlamentului. Apoi adauge, că Prusia tot de una și-a împlinit datorința față de Poloni. Aceștia trebuie să învețe o dată a se considera deplin de supuși prusiaci. Durere, că acest scop nu se poate ajunge, ci ei fac propagandă națională deosebită. Prudința de stat pretinde, ca acestei propagande să i-se opună cu toate mij-

locele, de cari dispune. Speranțele polone în tot cazul se vor zădărnici în fața puterii de stat.

Partidul central în purtarea dușmănoasă a organelor de stat față cu Poloni privește o nouă formă a Kulturkampfului.

Anglia.

Ministrul de finanțe Hicks-Beach a cerut de la camera comunelor un credit de 798,000 lire șterling pentru expediția în Dongola. Cu suma acésta chedivul va fi în stare de a replăti administrației datorii egiptene suma avansată pentru expediția dongolană și de a construi calea ferată din Wadi-Halfa spre Abu-Hamid. Ministrul spune, că toată expediția a costat 733,000 lire șt., o sumă minimă față cu rezultatele dobîndite; apoi declară, că numai Anglia este răspundătoare de siguranța Egiptului, prin urmare cele alalte puteri nici un amestec nu au. — Deputatul Morley află declarația ministrului de finanțe aptă de a provoca susceptibilitatea Franței și a Rusiei și de a resuscita cestiunea evacuării Egiptului de către Anglezii.

Protectoratul, ce și-l arogă Anglia asupra Egiptului, a provocat mare resens în Franța și Rusia.

Se crede, că Anglia a nume nutrește agitația în imperiul turcesc, ca ast fel să abată atențiunea puterilor de la cestiunea egiptenă.

Rusia.

În Rusia, unde domuesce absolutismul, Finlanda se bucură de ore care constituționalism. De curînd s'a deschis dieta finlandeză de către țarul ca mare duce de Finlanda. E de însemnat, că o parte din Finlanda s'a anexat la Rusia în 1721, întregă provincia inse s'a deslipit de Svedia numai prin pacea de la Friedrichshafen din 1809.

Dieta se ocupă mai mult de votarea bugetului și de legi administrative, pe cari le propune împăratul spre desbatere. Fiind că presa rusescă de căți va anî combate constituția Finlandezilor, deschiderea dietei le-a procurat acestora mare bucurie.

Turcia.

Până când ambasadorii marilor puteri stilisază în Constantinopol representațiunii către sultanul, supușii sultanului se măcelăresc în Creta. Turcii înarmați au pușcat asupra creștinilor din Canea și au aprins orașul. Casele celor mai mulți creștini sînt prefăcute în cenușe. Cei rămași fără adăpost și persecutați de Turci s'au refugiat pe năile puterilor străine. Naea italiană „Etna“ a transportat din Creta în Sira 7000 de creștini. Tot asemenea au făcut și alte năi italiene, franceze, angleze și grecesci. Aprópe da Haleppa 700 de creștini înarmați se luptă cu Musulmanii. Măsurile luate de auctoritățile turcesci pentru restabilirea ordinii sînt nesuficiente.

Liga națională provocă poporul, ca fără amănare să proclame uniunea Cretei cu Grecia.

Scirile telegrafice din 10 a. c. inspiră deja îngrijirile cele mai mari. Scirile acestea spun, că guvernul din Atena a

declarat puterilor, că Grecia, avînd în vedere datorințele sale față cu creștinii și sentimentele sale față cu populațiunea cea de un sânge și o lege cu ea, față cu evenimentele de pe insula Creta nu pôte să păstreze mai mult rolul privitorului. Tot aceleși sciri spun, că prințul George are să pornescă la noapte din porunca regelui în fruntea unei flotile spre Creta. Prințul în drumul său până în Pireu și aci în port a fost întimpinat și însoțit de demonstrațiunile însuflețite ale poporului. Delijanis, interpelat fiind în cameră despre scopurile acestei expediții, a răspuns, că nu e în poziția de a da deslușiri.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a Reuniunii Femeilor române gr. cat. din Blaș se convocă pe ziua 28 Februarii a. c. la 3 ore d. a. în sala de desemn a gimnasiului La acésta adunare cu stimă invită pe toți membrii și binevoitorii Reuniunii.

Programul:

1. Deschiderea adunării prin presidentă.
2. Raportul general al comitetului despre activitatea sa de la ultima adunare generală.
3. Raportul despre averea Reuniunii.
4. Alegerea alor 3 comisii: a) pentru esaminarea raportului general; b) pentru esaminarea raportului de sub 3; și c) pentru înscrierea membrilor noi și încassarea taxelor.
5. Raportul comisiunilor esmise și darea absolutoriului.
6. Alegerea alor 2 membri în comitet.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea unei comisii pentru verificarea procesului verbal al adunării.
9. Închiderea adunării.

Blaș din ședința comitetului Reuniunii Femeilor Române greco-catolice din Blaș ținută la 10 Februarie 1897.

A. n. Solomon
presidentă.

Dr. Ambrosiu Chețian
secretar.

Noutăți.

Ziua de Trei-Sfinți, patronii școlilor din Blaș, și în anul acesta s'a serbat cu solemnitatea îndatinată. După s. liturgie societatea de lectură a tinerimii studioase de la gimnas a ținut o ședință festivă, la care corul și orchestra tinerimii au esecutat 4 piese musicale, s'a declamat în limba latină, română, grecă, magiară și germană, și s'a rostit o disertație „Reprivire în trecutul istoric al școlilor din Blaș“. La ședință a fost de față și Escelența Sa I. P. S. Mitropolit, care și-a exprimat satisfacția față cu însuflețirea tinerimii pentru virtuțile, a căror modele strălucite sînt cei trei arhierii.

„Tribuna Poporului“ și noi. „Tribuna“ din Sibiu la timpul său colportase despre noi minciuna, — pare-ni-se așa îi zic neadevărului, ce-l spune ore cine știind și voind, — că noi am fi întimpinat cu bunăvoință scirea despre apropiata apariție a „Tribunei Poporului“. Am aflat, că minciuna aceea a „Tribunei“ și-a găsit omenii, cari să o și credă. De aceea acum ne vedem nevoiți a declara scirea aceea a „Tribunei“ de ceea ce este, adecă de minciună. Noi la timpul său înregistrasem între noutăți simplaminte scirea, că „Tribuna Poporului“ va începe a apăre cu începutul anului 1897 și ne ferisem a manifesta bunăvoință ori neplăcere asupra acestei sciri. N'avem năravul de a rosti sentență asupra cui va, mai înainte de ce l-am cunósce.

Cas de mórte. Ioan Pop paroch în Abuș din protopopiatul D. S. Martinului a repausat în 9 Ianuariu 1897 în anul al 50-lea al vieții și al 29-lea al preoției.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Liturgia Alesandriană grecescă a s. Gregoriu: „Cel ce ne-ai cercetat pe noi cu milă și îndurare, Dispunătorule Dómne Isuse Christóse, și ne-ai conces nouă umilițiilor, păcătoșilor și nevrednicilor servi ai tēi îndrăznéla de a sta la sfintul tēu altariu și a-ți aduce ție înfricoșata și necrutata jertfă pentru păcatele noastre și nesciințele poporului tēu, ca să fie spre iertarea și odihna părinților și fraților nostri, celor ce mai înainte au adurmit șcl.“ „Învrednicesc-mă, să stau nevinovat la altariul tēu și să-ți aduc jertfa acésta cuvintătoare și necrutată cu consciința curată întru iertarea păcatelor și greșelilor mele și întru lăsarea nesciințelor poporului tēu, întru odihna și recorirea părinților și fraților nostri adurmiți șcl.“ „De aceea cerem și te rugăm, binevoitoriule, bunule Dómne, ca nu spre certarea și rușinarea, nu spre osînda și judecata păcatelor noastre să fie jertfa acésta, carea ți-am adus-o pentru slăbiciunile noastre, ci în ce chip ai binevoit a umplé de totă sfințenia aceste daruri preasfinte și prețioase ale tale șcl.“¹⁾

Liturgia Alesandriană grecescă a s. Marcu: „Sfinte, preainalte, înfricoșate, carele întru sfinți odihnesci, ne sfințesc pe noi și ne învrednicesc de acésta preoție sfîntă a ta, și ne pune înaintea onoratului tēu altariu cu totă consciința bună șcl.“ „Acestea tóte le-ai făcut prin — Domnul și Dumnezeul și Mântuitoriul nostru Isus Christos, prin care — mulțămindu-ți îți aducem acésta adorare cuvintătoare și necrutată, carea ți-o aduc ție, Dómne, tóte némurile de la răsăritul sórelui până la apus, de la méză nópte până la méză zi, că mare e numele tēu întru tóte némurile, și în tot tocul se aduce sfintului tēu nume și jertfă și oblațiune.“²⁾

Liturgia Etiopienilor: „Primesce darurile și jertfele servilor tēi, — și să fie întru iertarea păcatelor lor și a păcatelor poporului tēu.“ „Arată fața ta preste pânea acésta și preste păharul acesta, cari le-am pus pe altariul tēu cel spiritual; binecuvintă-le, sfințesc-le și le curățesc, și schimbă pânea acésta, ca să fie curatul tēu trup, și ceea ce e mestecat în păharul acesta, prețiosul tēu sânge, și să fie nouă tuturor jertfă spre vindecarea și mântuirea sufletului și trupului nostru.“ „Dă-ne nouă, să-ți aducem ție oblațiune cuvintătoare și jertfă de mulțămită și spirituală șcl.“ „Și acum, Dómne, făcând amintirea morții și înviării tale, îți aducem ție acésta pâne și acest păhar, mulțămindu-ți, că prin acelea ne-ai învrednicit pe noi a sta înaintea ta și a-ți sevârși ministeriul preoțesc. Rugămu-te, Dómne, și cerem, să trimiți sfintul tēu Spirit și virtutea preste păharul acesta, și să le facă amîndouă trupul și sângele Domnului și Mântuitoriului nostru Isus Christos.“ „Că ai dat putere Apostolilor și celor ce-ți servesc ție cu inimă sinceră și celor ce-ți aduc ție jertfe întru miros cu bună mirésma șcl.“ „Sfintul, prețiosul, viul și adevăratul trup al Domnului și Mântuitoriului nostru Isus Christos, care se dă întru iertarea păcatelor și întru viață vecinică celor ce-l primesc cu credință. Amin. Sfintul, prețiosul, de viață dătătorul și adevăratul sânge al Domnului și Mântuitoriului nostru Isus Christos, care se dă întru iertarea păcatelor și întru viață vecinică celor ce-l primesc cu credință. Amin. Acesta este sângele lui Emanuil în adevăr și în realitate. Amin. Cred, cred, cred de acum și până în veac. Amin. Acesta e trupul și sângele Domnului și Mântuitoriului nostru Isus Christos, cari le-a primit din dispunătoréa noastră a tuturor, sfînta și curata Fecióră Maria. — S'a dat pe sine pentru noi cu voea sa pe lemnul sfintei cruci. Amin. Cred, cred, cred, că dumnezeirea lui nu s'a despărțit de omenirea lui în nici o órá ori clipire a ochiului. S'a dat pe sine pentru noi spre iertarea păcatelor și spre viață vecinică celor ce primesc acelea cu credință. Amin. Cred, cred, cred de acum și până în vec. Amin. Acésta este pânea vieții, carea s'a pogorit din ceriú, cu adevărat prețiosul trup al lui Emanuil Dumnezeul nostru. Amin. Acesta este păharul vieții, care s'a pogorit din ceriú, care e prețiosul sânge al lui Christos. Amin.“³⁾

Rînduêla comună a liturgiei după ritul Sirilor Iacobiți: „Să stăm în strălucire și curățenie înaintea sfintului tēu altariu și împlinind preoția să-ți aducem ție jertfe curate și escelente șcl.“ „Sfințesc jertfa acésta și printr'insa dă iertarea păcatelor și ștergerea

fărădelegilor șcl.“ „Dumnezeule, cel ce ai primit jertfa lui Avel în câmp, a lui Noe în corabie, a lui Avraam în vârful muntelui, a lui Ilie în muntele Carmilului, — tu, Dómne, primesce jertfele aceste, cari ți-se aduc ție prin mânilé mele a neputinciosului și păcătoșului, și printr'însele dăruiesc amintire bună viilor și morților, pentru cari se aduc șcl.“ „Domnul a împărățit, întru bună cuvintă s'a îmbrăcat. Aliluia. Eú sînt pânea vieții, zice Domnul nostru, care m'am pogorit dintru înălțime la cele de jos, pentru ca prin mine lumea să trăescă; trimisu-m'a Tatál, pe cuvîntul cel fără de trup, și ca un plugariú m'a seménat Gavriil, m'a primit pântecelé Mariei ca un pămînt bun, și étă mă pórtă pe mânilé sale preoții de-asupra altarelor. Aliluia. Primesce jertfa noastră.“ „Primesce acum jertfa noastră spirituală de-asupra altariului tēu celú cuvintătoriú șcl.“ „Dăruiesc-ne, Dómne Dumnezeule, ca cu inimile noastre stropite și curate de totă consciința rea să ne învrednicim a ne sui la sfînta ta a sfintelor cea sublimă și înaltă și să stăm întru curățenie și sfințenie înaintea sfintului tēu altariu, și împlinind preoția să-ți aducem ție jertfe cuvintătoare și spirituale cu credință adevărată șcl.“ „A sfintului N., a cărui amintire o facem astăzi; și mai ales a sfintei Născătoare de Dumnezeú Maria, întru onórea căreia și pentru care se aduce acésta jertfă șcl.“ „Dumnezeule, tu te-ai făcut jertfă, și ție ți-se aduce jertfă: primesce jertfa acésta din mânilé mele cele păcătoșe, pentru sufletul lui N. șcl.“ „Șterge, Dómne necurățiile și petele sufletului méu, și mă curățesc prin stropirea ta a vieții, ca să mă învrednicesc a mă apropia cu curățenie și sfințenie la sfînta ta a sfintelor, cea sfîntă și sfințitoare, și ca nepetat să sevârșesc sacramentele tale cele adorabile și dumnezeesci, și cu consciința curată să-ți aduc ție jertfa cea vie, carea să placă dumnezeirii tale, și să fie asemenea jertfei tale celei glorioșe, Domnul și Dumnezeul nostru, în veci vecilor.“ „Treime sfîntă și vrednică de laudă, primesce jertfa acésta din mânilé mele slabe și păcătoșe.“ „Părinte al adevărului, étă Fiul tēu, jertfă plăcută ție: pe acesta primesc-l, care a murit pentru noi, și printr'însul fii milostiv. Primesce jertfa acésta diu mânilé mele. — Étă sângele vèrsat de cèi fărădelege pe Golgota, care se întrepune pentru mine: primesce pentru el rugăciunea mea. Pe cât de mari sînt păcatele mele, pe atât de mari sînt milostivirile tale. — Privesc păcatele, dar privesc de o dată și jertfa, ce se aduce pentru ele.“⁴⁾

Liturgia Nestoriană a ss. Apostoli: „Christos, care s'a jertfit pentru mântuirea noastră și ne-a demandat, să facem amintirea morții și înviării sale, însu-și primescă jertfa acésta din mânilé nemerniciei noastre șcl.“⁵⁾

Liturgia Nestoriană a fericților Apostoli compusă de ss. Adeú și Maris: „Christos asculte rugăciunile tale, și să-ți fie bine primită jertfa ta șcl.“ „Prin grația ta sfințesc jertfa acésta și dă printr'insa puțința și virtutea așa, ca să uită păcatele noastre cele multe și să fii milostiv, când te veí aréta la capétul timpurilor șcl.“⁶⁾

Liturgia Armenilor: „Pânea acésta e trupul lui Christos, păharul acesta e sângele L. N. — Acesta este Christos Cuvîntul lui Dumnezeú, care șede de-a dreapta Tatálui, și aci se jertfesc între noi, ridică păcatele lumii.“⁷⁾

Rînduêla cuminecării bolnavilor la Armeni: „Christos cel jertfit ni-se împărtesc nouă, Aliluia.“⁸⁾

Pentru ca mărturisirea acésta tradițională despre caracterul sacrificial al s. Eucharistii să se póta zice, că e a tuturor bisericilor răsăritului, mai adaugem aci de închiare câte va din mărturisirile acelor liturgii, cari sînt în folosință la popórele creștine de rit grecesc.

Aședămintul sfintei și dumnezeescii Liturgii: „Dómne, trimite mâna ta din înălțimea locuinței tale, și mă întăresc spre servițiul tēu, ce-mi este pus înainte, ca fără de osîndă stând înaintea înfricoșatului tēu scaun să împlinesc sacrificiul cel fără de sânge.“ „Întru onórea și amintirea preabinecuvintatei, măritei Dispunătoréi noastre Născătoare de Dumnezeú — primesc, Dómne, acrifciul acesta întru altariul tēu cel mai pe sus de ceriú.“

Liturgia s. Ioan Crisostomul: „Și ne învrednicesc, să-ți aducem ție rugăciuni și cereri și sacrificii fără de sânge pentru tot poporul tēu.“ „Pentru iubirea ta de ómeni cea negrăită și ne-

1) Renaudot l. c. I. p. 90 urr.

2) Renaudot l. c. I. p. 131 urr.

3) Renaudot l. c. I. p. 499 urr.

1) Renaudot l. II. p. 1 urr.

2) Renaudot l. c. II. p. 584 urr.

3) Renaudot l. c. II. p. 587 urr.

4) Denzinger Ritus Orientalium I. p. 422.

5) Denzinger l. c. p. 428.

măsurată nemutat și neschimbat te-ai făcut om, și arhierul te-ai numit nouă, și ne-ai dat nouă lucrarea de sfinție a servirii aceștia și a sacrificiului celui fără sânge ca Dispunătorul tuturor. — Deci pe tine te rog, cel ce ești singur bun și bine ascultătoriu: caută spre mine păcătosul și nedemnul servul tău, și-mi curățește sufletul și inima de conștiință rea; și mă învrednicește cu puterea sfințului tău Spirit, fiind îmbrăcat cu darul preoției, să stau înaintea sfinței mesei tale acestuia, și să lucrez întru sfinție sfințului și preacuratul tău trup și prețiosul sânge. Că ție mă rog, plecându-mi cerbicea mea, și cer de la tine: să nu întorci fața ta de la mine, nici să mă lapești dintre fiilii tăi; mă fă demn a se aduce ție de la mine păcătosul și nedemnul servul tău darurile acestea. Că tu ești, cel ce aduci și te aduci, și cel ce primești și împarți, Christos Dumnezeu nostru șcl. „Ne învrednicește pe noi a-ți aduce ție darurile și sacrificiul spiritual pentru păcatele noastre și nesciințele poporului; și ne fă pe noi demni, să aflăm char înaintea ta, ca să-ți fie bineprimit sacrificiul nostru șcl. „Încă-ți aducem ție acest sacrificiul cuvântătoriu și fără de sânge șcl. „Încă-ți aducem ție acest sacrificiul cuvântătoriu pentru cel repausat întru credință șcl. „Frânge-se și se împarte Mielul lui Dumnezeu, Fiul Părintelui șcl. Liturgia s. Vasiliu cel Mare: „Să tacă tot trupul omenesc, și să stea cu frică și cu cutrămur, și nimica pămîntesc întru sine să nu cugete. Că Împăratul împăraților și Domnul domnilor vine, să se junghie și să se dea întru mâncare credincioșilor șcl. „Dă-mi Dumnezeu nostru, — carele ne-ai dăruit descoperirea tainelor ceresci, și ne-ai pus pe noi spre servirea acestuia în puterea Spiritului tău celui sfințit: binevoește dară, Dă-mi, să fim noi miniștrii Legii tale celei nouă, servitorii sfințelor tale taine. Primește-ne pe noi, cari ne apropiăm de sfințul tău altar, după mulțimea îndurărilor tale, pentru ca să fim demni a-ți aduce ție cuvântătoriu acestuia și fără de sânge sacrificiul pentru păcatele noastre și pentru nesciințele poporului. — Caută spre noi, Dumnezeule, și vești servirea noastră această și o admite pe dînsa, pe cum ai admis darurile lui Avel, sacrificiile lui Noe, arderile de tot ale lui Avraam, preoțiile lui Moisi și Aaron, cele de pace ale lui Samuil șcl.“

Pentru ca cercul mărturisitorilor, cari le cuprind liturgiile creștine, să fie complet, ne mai aducem a minte în sfârșit și de aceea, că în liturgiile bisericii apusane preotul după consacrarea pâinii și vinului agrăește s. Eucharistie cu cuvintele: „Agnus Dei, qui tollis peccata mundi.“

Mărturisirea acesta cuprinsă în liturgiile tuturor bisericilor creștine e hotărîtoare: ea ne dovedește, cum „biserica Dumnezeului celui viu, stîlp și întărire a adevărului“ (I Tim. 3, 15) fiind, tot de una și pretutindenea a creșt și a învățat, că s. Liturgie e adevărată jertfă, singura și perpetua jertfă a L. N. Sfînta biserică neuitînd nici o dată mandatul dumnezeesc: „Acesta să o faceți întru amintirea mea!“ a primit și a păzit cu credință preasfînta sa moștenire. Pe când valurile persecuțiunii creștea pînă la înălțimi îngrozitoare, biserică se pogoria în pantecele pămîntului în catacombe, se retrăgea în singurătatea văilor și în peșteri ascunse, sevârșia acolo în tăcerea nopții pe altare simple taina jertfei de mörte a Domnului și dimitea pe mărturisitorii săi întăriți cu s. cuminecătura, pentru ca ei în fel de fel de chin și mörte să mărturisescă pe Christos și mărturisirea sa să o sigileze cu sângele său. Și sângele martirilor a fost semînta creștinilor: după trei vécuri de persecutare biserică ieși din ascunzătorile sale, întră triumfătoare în cetăți și sate, urcă munții, se aședă în basilice, biserici și bisericuțe fără număr, ridică întru inele altarele sale și celebră acum la lumina zilei înaintea adunării poporului moștenirea Domnului, jertfă perpetua a morții lui. Și mergînd în totă lumea duse cu sine preasfînta sa moștenire în toate țările pămîntului. Ea adună poporile în jurul altarelor sale, celebră cu ele din neam în neam mörtea sacrificială a lui Christos, le împărtășește s. cuminecătura și realisă ast fel Legea cea nouă și vecinică. Ea amăsurat cuvintelor profetului a adus și aduce pretutindenea jertfa curată, adevărată și desevărsită a L. N. și a făcut și face numele Domnului mare de la răsăritul soarelui pînă la apus.

Așa de puternică e dovada acesta cuprinsă în venerabilele documente ale liturgiilor creștine, cât ea face prisositoare ori ce altă dovadă a tradițiunii creștine. (Va urma.)

Ben Hur

sa

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Apoi se îndreptă érá cãtră neguțatoriu:

„După ce nu am dovedit, că sînt fiul tatălui meu, eu voi să absta de la pretenșiunile mele și mă voi depărta și nu te voi mai supăra nici o dată. Dă-mi voe, să-ți spun numai asta una: Eu nu voiam, să te întorc în sclăvie, nici să-ți cer dare de samă despre averea ta. Ori cum s'ar fi sfârșit convorbirea noastră, eu la tot cazul aș fi zis, ceea ce zic acum: Tote cele ce ai câștigat cu mintea și sirguința ta, sînt ale tale: folosesc-le în pace. Eu n'am lipsă de averea aceasta. Când bunul Quint, al doilea tată al meu, a pornit în expediția sa cea mai de pe urmă, el mi-a lăsat o moștenire bogată de principe. De cum va în viitoriu îți vei mai aduce când va a minte de mine, această reamintire să fie în tot de una însoțită de întrebarea, care, — îți jur pe Iehovah și pe profeti, pe Dumnezeu tău și al meu, — a fost motivul cel mai de frunte, că am venit aici: Ce scii, — ce-mi poți împărtăși — despre mama, despre Tirzah soru-mea, carea acum trebuie că e frumósă și grațiosă în tocmă ca fata asta, care îți înseninază viața, de cum va nu e ea tot una cu viața ta? O, spune-mi, ce-mi scii spune despre ele?“

Lacrimi curgeau pe obrajii Estherei la vale. Dar neguțatoriu rămase rece. El zise cu glas limpede:

„Ți-am spus, că am cunoscut pe principele Hur. Îmi aduc a minte, că am înțeles despre nefericirea, ce a ajuns familia

lui. Îmi aduc a minte de durerea, ce m'a cuprins, când am înțeles-o. Acela, care a adus atâta nefericire preste veduva amicului meu, este tot acela, care m'a chinuit și pe mine. Merg încă și mai de parte și-ți mărturisesc, că am făcut cercetările cele mai zelose în privința familiei, dar — nu-ți pot spune nimica despre ea.“

Ben Hur suspină adânc.

„Ast fel, — ast fel érá sînt mai sêrac cu o sperare,“ zise el luptându-se cu durerea sa. „M'am dat cu desamăgirile. Te rog, iertă-mi îndrăznéla. Dacă te-am supărat, iertă-mă pentru dorul meu. De acum înainte viața mea e a răsărării. — Dumnezeu să fie cu voi!“

Ajuns la perdeaua ușii se mai întorse o dată și zise:

„Vă mulțămesc la amîndoi!“

„Pace ție!“ zise neguțatoriu.

Esther nu putea să grăească de plâns.

Așa s'a depărtat Iuda.

IV.

Istoria lui Simonide.

Abia părăsi Ben Hur chilia, când Simonide se părea, că se trezese dintr'un vis. Fața i-se roși, ochii îi începură a scilipi, și el zise vesel:

„Esther, sună iute!“

Fata se duse la masă și sună. O umplătură a părelui se împinse în latură, și se deschise un coridor, din care ieși un bărbat, se opri față în față cu neguțatoriu și se închină adânc.

„Malluch, aici, — mai aproape de scaun,“ zise stăpânul în ton poruncitoriu.

„Am, să-ți dau o comisie, care trebuie să reușească, chiar și dacă sörtele ar trebui

să-și schimbe cursul. Ascultă-mă! Chiar acum se pogoră în magazinul de mărfuri un tîner, înalt, de forme fine și îmbrăcat în îmbrăcămîntea lui Israil. Mergi în urma lui asemenea umbrei și în totă noptea trimite-mi scire, că unde se află, ce face și în ce societate se învîrte, și de cum va poți, să-ți ascuți neobservat conversările lui, atunci împărtășește-mi-le din cuvînt în cuvînt și fii cu băgare de samă la toate cele ce sînt potrivite spre a-i cunoște obiceiurile, motivele, istoria vieții lui. Înțelegi-mă? Mergi de grab! Stăi, Malluch! Dacă ar părăsi cetatea, mergi în urma lui, — și însamnă-ți bine, Malluch, — el e prietinu meu! De cum va te va agrăi, spune-i, ce vei afla de bine și potrivit, numai aceea nu, că tu ești în serviciul meu; despre asta să nu-ți spun nici un cuvînt. Grăbesce!“

Omul se închină ca mai înainte și se duse.

Simonide își frecă de olaltă mânia sale cele uscate și rîse.

„Ce zi miunată e astăzi, fiica mea!“ zise el cu glas vesel. „Ce zi minunată! Voi să mi-o însemn. E o zi norocósă! Vești de ea rîdînd, și rîdînd mi-o și spune, Esther!“

Veselia lui fetei i-se păru nefiréscă, și ea, pentru ca el să o bage acesta în samă, îi zise întristată:

„Vai mie, tată! O, de aș pute, să uit ziua acesta!“

Mâna lui în aceea-și clipă se slobođi la vale, și capul i-se plecă pe pept așa, că crețele, ce-i încunjurău bărbia, ieșiră a fară.

„Adevărat, forte adevărat, fiica mea!“ zise el, fără ca să-și înalțe privirea. „Astăzi e ziua a două zecia a lunii a patra. Astăzi

sînt cinci ani, de cînd Rachil mamă-ta s'a pus la pat și a murit. Pe mine mă aduseră a casă, frînt, pe cum mă veți aci, și noi o găsirăm mîrtă de obidă. O, ea mi-a fost ca un strugur de camfor din viile de la Engedi. Ea mi-a fost miros de smirnă, o legătură de flori drăgălașe și aromatice. Sărutarea ei a fost mai dulce ca mierea din fagur. Noi am dus-o într'un loc singuratic, — într'o criptă în cîstă de munte, acolo odihnesce ea singură; nimeni nu zace în apropierea ei. Dar în noaptea obidării mi-a lăsat ea o luminuță, carea ani ai crescut-o, de acum e asemenea strălucirii lunii." El își ridică mîna și o aședă pe capul fiicei sale. „Dumnezeule, îți mulțămesc, că acum îmi reinvie Rachil în Esthera mea!"

Apoi își înalță capul, și ca și cum l-ar fi cuprins un gând fără de veste, îi zise:

„Nu e zi cu sora a fară?"

„A fost, cînd întrase tînărul."

„Așa dară chemă pe Abimelech, să mă ducă în grădină, de unde să pot vedea riul și năile, și-ți voi spune, de ce adineaori gura mea se umpluse de rîs, și sufletul meu cîntase, și spiritul meu fuse vesel ca o câprioară ori un cerb tînăr pe munții aromatorilor."

La sunetul clopoțelului intră un servitoriu și la porunca ei împinse a fară scaunul, care umbla pe rôte, și-l scose pe coșeris, căruia Simonide îi zicea grădină. Printre tufe de trandafiri și straturile de flori, — tot atâtea triumfuri de ale cultivării îngrijite, cari înse acum rămăseră nebagate în samă, — fu el împins pînă la un loc, de unde putea vedea crestele palatului de pe insula din față, puntea, ce în perspectivă decreșcîndă se întindea pînă la cel alalt țerm, și riul din jos de pod cu mulțimea de năi, cari se legănau în lumina trîmurătoare a sîrelui de dimineță pe apa, ce făcea crețe mărunte. Servitoriul se duse și lăsă pe stăpînul său numai cu fata lui. Sgomotul cel vesel al lucrătorilor, ciocănitul și bubuitul și toiul mulțimii de pași de pe punte de loc nu-l turbura. Urechea lui era așa de de dată cu acestea ca și ochii lui cu priveștița, ce numai întru atîta îi stîrnia interesul, întru cât ele tôte îi puneau în prospect câștig nou.

Esther sta răzimată de brațul scaunului măgulind mîna tătane-său și aștepta, ca el să începă vorba. El în sfîrșit se hotărî cu sfortare vedită a voinței sale, să grăescă, și începu:

„Pe cînd vorbise tînărul, Esther, eu mă uitasem la tine și așa mi-se păruse, că tu îi țineai parte."

Ea își plecă ochii la pămînt, în vreme ce răspunse:

„De cum va înțelegi credința mea, ai dreptate, eu l-am creșut."

„Așa dar socotesc, că el e fiul cel dispărut al principelui Hur?"

„De cum va nu —," ea se opri.

„De cum va nu, Esther?"

„Eu am fost servitoarea ta, tată, de cînd pe mama a chemat-o Domnul. Lîngă tine fiind am auzit și am vădit, cât de înțelepțesc ai tractat cu tot soiul de omeni, cari cercau dobîndă sfîntă și nesfîntă; și acum zic, că dacă acest tînăr întru adevăr nu e principele, care se mărturisește a fi, atunci în ființa mea de față falsitatea încă

nicî cînd nu a jucat cu atîta măiestrie rolul simplului adevăr."

„Pe gloria lui Solomon, fiica mea, asta a fost o vorbă serioasă! Creștii tu, că tatăl tîu a fost sclavul tatălui lui?"

„Eu l-am înțeles așa, că el a întreat de acesta ca de un lucru, care l-a auzit de la altul."

Cîta va vreme ochii lui Simonide odihniră pe îmbulțela de năi, de și gîndurile lui petreceau de parte de ele.

„Așa e, Esther, tu ești o copilă bună, ai mintea ageră a poporului nostru și ești în vrîsta, în care ești destul de tare, ca să poți asculta, și eu voi să-ți istorisesc despre mine și despre mamă-ta și despre multe lucruri din trecut, lucruri, despre cari tu nu sciai nimica, de cari tu nicî în vis nu ți-ai fi adus a minte, — despre lucruri de acele, mărturisirea cărora nicî chiar chinurile Romanului nu o au putut storce din mine, căci eu le păziam de dragul unei sperări, er ție nu ți-le-am descoperit, pentru ca sufletul tîu să se desvîlce spre Domnul în tocmă ca trestia spre sora... Eu m'am născut într'o peșteră în valea Hinnom, în laturea sudică a muntelui Sion. Părinții mei au fost sclavi evrei, păzitori ai smochinilor, maslinilor și viilor, cari creșeau în grădina împăratului chiar lîngă lacul Siloa. Ca prunc și eu le-am ajutat... Ei se țineau de clasa aceea, care era datore, să servescă întregă viața. Ei m'au vîndut principelui Ben Hur, celui mai bogat om în Ierusalim după Irod. Noul meu stăpîn m'a trimis în Alesandria Egiptului în neguțătoria sa de acolo. L-am servit șese ani, er în al șeptelea în sensul legii lui Moisi am devenit liber."

Esther bătu cu bucurie în palmi.

„Așa dară nu ești sclavul tatălui lui?"

„Ascultă mai de parte, fiica mea! Erau pe atunci în curțile templului cărturarilor de aceea, cari pledau cu multă înverșunare pe lîngă părerea, că pruncii sclavilor, celor ce sînt legați pe vecie, se împărtășesc în sörtea părinților săi. Înse principele Hur în tôte a fost om drept; el esplica legea în tocmă ca Fariseul cel mai sever, de și nu se ținea de Farisei. El zise, că eu sînt cumpărat ca sclav evreu în sensul adevărat al marelui legislator, și cu scrisore întărită cu sigil mi-a dat libertatea. Scrisorea o păstrez și acuma."

(Va urma)

Bibliografie.

A apărut:

„**Conspectul limbii germane**," gramatică și sintaxă, de Dr Florian Stan, prof., o broșură de 83 pag. form. 8° mic, preț 1 coronă.

„**Istoria împăratului Traian**," trad. de Petru Broștean, fasc. VIII cuprinde dezvoltarea artelor sub Traian, drumurile, podurile etc.

„**Foaie pentru toți**," o frumoasă revistă săptămînală, ce apare la București, sub direcțiunea cunoscutului scriitor Dum. Stănescu. Nro 1—3 apărute pînă acum cuprind o mulțime de lucruri și bune și folositoare, poezii, romane, povești, sfaturi, gîndiri și cîte 2—3 ilustrații. Costă pe an 4 fl.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariu

în cauza dărilor directe de stat, pentru oficiile parohiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagini, în cari

se dau înviațiunile cele mai bune, cum au să purcedă oficiile parohiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de case, 2. a dării de câștig, 3. a dării după camete, 4. a dării supletore generale de venit, 5. a taxei de scutire dela miliție, 6. a dării de arme și de vinat și 7. comisiunile pentru aruncarea dărilor. — Prețul unei broșuri e 8 cr., expedită franco sub fașe 11 cr.

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preavenatului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui exemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acesta nicî un preot nu pöte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat tôte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmă de aceea credem, că nu va fi oficiu preoțesc, din care să lipsescă această carte, în care se află tôte cele, de cîte are trebuință preotul în urma situațiunii nouă create prin legile aceste.

Euchologiu

edițiunea a doua, revădită după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagini, pe hîrtie velină, tipariu frumos în negru și roșu. — Prețul nelegat fl. 2.80, era legat în piele tare fl. 3.80.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgierii, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăi de pânză cu 95 cr. v. a. Legat împreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericescă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la oaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliului, provincial prim edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliului provincial al doilea, edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Testamentul și Literalele fundamentale ale fericitului Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș Dr. Ioan Vancea de Buteasa. Blaș 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirii". Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Instituțiunile calvinesci

în biserica românească din Ardel,

fazele lor în trecut și valörea în presente.

Studiu istorico-canonice de Dr. Alexandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se pöte procura cu prețul de 3 fl. la **Tipografia seminarială** în Blaș (Balázsfalva).

Editor și redactor răspunător:

Dr Victor Szmigelski.